

Colonel (r) Remus MACOVEI¹

SĂRBĂTORIREA ZILEI EROILOR ÎN PERIOADA INTERBELICĂ

La 20 aprilie 1920, Guvernul României, prin Decretul-lege nr. 1693, a stabilit, la propunerile Bisericii Ortodoxe Române și ale Ministerului de Război, ca în fiecare an Ziua Eroilor să se sărbătorească în ziua când se sărbătorește Înălțarea Domnului Iisus Hristos la ceruri.

„Societatea Mormintele Eroilor Căzuți în Război”, înființată prin Decretul nr. 4106 din 12 septembrie 1919² era condusă de un Comitet Central format din: miniștrii de război, interne, domenii, culte, lucrări publice, ministrul muncii și ocrotirii sociale, șeful Marelui Stat Major al Armatei, comandantul Corpului Jandarmiei Rurale, comandantul Corpului Grănicerilor, Secretarul General al Ministerului de Război și un profesor universitar ales de colegii săi. Comitetul Central era înputernicit să întocmească proiectul programului pentru sărbătorirea Zilei Eroilor care era trimis spre aprobarea Consiliului de Miniștri. După obținerea aprobării, Comitetul Central al „Societății Mormintele Eroilor Căzuți în Război”, transmitea acest program Prefecturilor, care la rândul lor îl transmiteau tuturor comunelor din subordine spre executare întocmai. Prezintă în continuare documentul „Programul și Directivele pentru sărbătorirea Zilei Eroilor, Înălțarea Domnului – la 2 iunie 1927”. Menționez că acest program este valabil pentru provincie.

„Ziua Eroilor căzuți pentru Patrie, care se serbează la Ziua Înălțării, fiind declarată zi națională, trebuie să pătrundă în conștiința întregului Românism, ca fiind expresia cea mai desăvârșită a sufletului nostru național.

Ziua Eroilor va fi serbată în tot cuprinsul Țării cu o deosebită solemnitate. Programul va cuprinde trei părți:

- a) Procesiunea religioasă, care se va oficia dimineața;
- b) Sărbătoarea culturală, care se va organiza după amiaza și seara;

c) Distribuția cocardei-insigne a Societății Mormintele Eroilor Căzuți în Război, în tot cursul zilei.

În Ziua Eroilor instituțiile publice și particulare nu lucrează, prăvăliile sunt închise, comuna va fi pavoazăată. Directivele generale, care sunt de dorit a fi urmate în întregime, sunt cele

de mai jos.

A. Procesiunea religioasă

La procesiunea, care va începe între orele 9 -10 dimineața din punctul sau punctele ce se vor alege la timp de către comitetul organizator, vor lua parte:

1. Reprezentanții autorităților civile și militare
2. Armata hotărâtă de Comandantul Garnizoanei

respectiv

3. Corpul funcționarilor publici

4. Autoritățile bisericești cu întregul cler în odăjdii

5. Corpul profesoral universitar

6. Magistratura, Baroul

7. Societățile corale și culturale

8. Liceele și toate școlile secundare de Stat sau particulare, fără diferență de confesiune sau naționalitate, cu toți profesorii respectivi

9. Societățile de veterani, invalizi și văduve de război, foști luptători, etc., cu drapelele și toți membrii

10. Toate societățile și comunitățile de orice fel, cu toți membri, având steagul societății și insignele lor

11. O delegație a instituțiilor particulare de cultură și economice

12. Toate corporațiile și societățile de meseriași aflate în localitate

Ordinea adunării pe piețele indicate și a încolonării procesiunii va fi

fixată în prealabil de către comitetul organizator.

Festivitatea va începe prin intonarea „Imnului Regal” de către corurile școlare și muzicile militare.

Te-Deumul se va oficia pe piața de adunare de către întregul cler. Pomenirea eroilor căzuți se va face în mod cu totul festiv, citindu-se la rugăciunea ocazională un text special pentru eroi. Răspunsurile la Sf. Liturghie se vor da de către cele mai bune coruri din localitate sau unul anume format pentru asemenea ocazii. După Te-Deum, va urma procesiunea, formându-se convoiul după un plan stabilit de autoritățile locale.

Pe tot parcursul drumului, fanfarele și corurile vor intona imnuri patriotice și religioase. Se impune prezența cât mai multor drapele, fiind recomandat ca fiecare clasă a fiecărei școli

Patriarhul Miron Cristea

să aibă drapelul ei. Marșurile ce se vor cânta, trebuie să aibă un caracter de entuziasm, „Ziua Eroilor” simbolizând ziua reîntregirii Neamului și eroismul ostășesc.

Sosind procesiunea la cimitire, în fața mormintelor după o scurtă slujbă religioasă, vor lua cuvântul un reprezentant al instituțiilor de cultură și un ofițer, desemnați de Comitetul Organizator. Va răspunde cel mai înalt în grad reprezentant al bisericii.

Se vor da onorurile militare.

Sărbătorind amintirea eroilor, osebuit de pietatea ce datorăm rămășițelor lor pământești, le sărbătorim spiritul nemuritor ca și frumusețea morală și idealismul lor. Sunt sărbătoriți în această zi, toți eroii neamului românesc, din vremuri străbune și până în timpul nostru, precum și toți eroii căzuți pe teritoriul statului nostru, fără deosebire de naționalitate și de confesiune.

Pentru a se înțelege caracterul adevărat al acestei serbări simbolice, vor fi invitate să participe la această sărbătoare toate autoritățile române și străine, toate instituțiile și societățile de cultură și profesionale, cât și toată populațiunea, fără deosebire de naționalitate sau confesiune.

Serbarea se va urma după programul oficial, care se va adapta în fiecare localitate împrejurările de acolo. Acest program va fi stabilit, de comun acord de către toate autoritățile locale și reprezentanții instituțiilor culturale.

Toate cimitirele de eroi, fără deosebire de confesiune sau naționalitate, vor fi cât mai frumos împodobite, cu concursul tuturor autorităților, făcându-se apel și la comunitățile respective, etc.

Procesiunile se vor împărți astfel, ca să meargă la aceste cimitire cu același număr de școli și detașamente de trupă, coruri, muzici, etc, și se vor depune flori la toate mormintele, fără nicio deosebire. Acolo se va oficia de reprezentanții religioși respectivi un parastas de pomenire după cum va fi cazul. Faptul că în acea localitate nu există morminte de eroi naționali, nu constituie o piedică pentru ca sărbătorirea Zilei Eroilor să fie cât mai strălucită și să se facă.

Populațiunea de confesiune sau naționalitate deosebită nu trebuie să vadă în această sărbătoare marea o manifestare de șovinism românesc, ci mai mult un prilej de apropiere între toți cetățenii români pentru consolidarea Statului, precum și o dovadă a năzuințelor spirituale și umanitare ale poporului român.

În cuvântările, ce se vor rosti, se va căuta să nu se atingă suferințele populațiunile locale.

În acest scop sufletul românesc va fi glorificat pentru virtuțile mari, pe care le-a avut întotdeauna fără a se micșora nimic din calitățile pe care le-au avut neamurile, cu care noi am fost în luptă, fapt care le dă dreptul la considerația noastră. De asemenea se va arăta că împlinirea idealului românesc este opera Providenței și că armata noastră a fost numai brațul, care a îndeplinit ceea ce Dumnezeu a orânduit din ceruri, iar unirea Românilor are prin natura ei caracterul statornic al eternității, ca orice operă care poartă în ea voința lui Dumnezeu.

Trebuie menținut acest caracter larg și creștinesc al Zilei Eroilor, caracter care corespunde și spiritului tratatelor de pace, referitor la îngrijirea tuturor mormintelor, situate pe teritoriile Statelor foste beligerante, fără deosebire de naționalitate sau confesiune.

B. Sărbătoarea culturală

După amiaza și seara, la toate teatrele vor avea loc, pe cât posibil, festivaluri cu caracter patriotic, organizate de instituțiile oficiale și particulare de cultură, care se oferă, sau sunt solicitate în acest scop.

Comitetul de organizare va anunța la timp publicului, prin afișaj general, programul acestor festivaluri deosebit de afișajul special, pe care-l pot face instituțiile respective.

Dacă unele instituții de Stat, sau particulare, vor pune taxe de intrare la aceste festivaluri, aceste încasări se vor utiliza, pe cât posibil, pentru cultul eroilor în localitatea respectivă.

Muzicile militare vor fi împărțite în diferite piețe pentru a cânta.

Seara se va organiza prin îngrijirea Comendurii Pieții retragerea cu torțe.

C. Distribuirea cocardei insigne a Societății Mormintele Eroilor – Comitetul Central

Comitetul Central a luat dispozițiunea ca, începând cu anul 1926, în fiecare an de Ziua

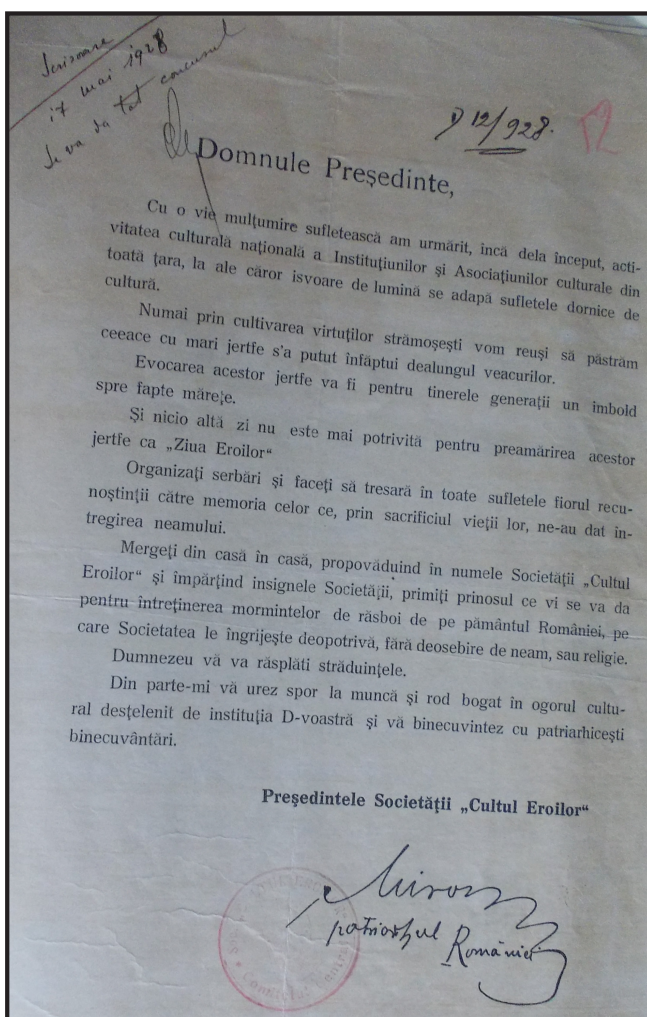
Eroilor să se distribuie o cocardă-insignă a Societății, în toate comunele urbane și rurale ale țării, pentru mărirea fondului necesar organizării cimitirelor de onoare și centralizării mormintelor de eroi răspândite încă pe meleagurile țării.

Distribuția insignei se va face în tot cursul Zilei Eroilor (Înălțarea Domnului).

Organele de distribuție vor fi în comunele rurale: preotul, învățătorii, primarul și jandarmul, iar în comunele urbane: garnizoana (acolo unde există), iar acolo unde nu sunt garnizoane, primăriile respective.

Prețul de distribuție va fi:

- La comune rurale – 2 (doi) lei bucata
- La comune urbane se va întrebuița modalitatea chetelor obișnuite, în casete sigilate, donând fiecare cât va

crede.

Confecționarea și expedierea cocardelor

Cocardele-insigne se confecționează de către Societatea Mormintele Eroilor și se expediază din vreme, pentru comunele rurale, posturile de jandarmi, prin companiile de jandarmi, iar pentru cele urbane, garnizoanelor. Acolo unde nu sunt garnizoane insigne se vor trimite direct primăriilor respective.

Rezultatul distribuției se va consemna într-un proces verbal, încheiat în triplu exemplar, în care se vor specifica sumele rezultate, numărul cocardelor distribuite și al celor rămase.

Acest proces verbal se va închei și semna, în comunele rurale de către primar, preot, învățători și jandarmi, iar la orașe, de către reprezentanții prefecturii, Garnizoanei, Primăriei și Poliției. Un exemplar va rămâne la Prefectură (comune urbane) sau la Primărie (comune rurale și urbane nereședințe), iar două exemplare se vor înainta Societății Mormintele Eroilor – Comitetul Central (Palatul Patriarhiei, București).

Toate sumele în bani obținute în comunele rurale vor fi expediate Societății Mormintele Eroilor, prin Companiile de Jandarmi, iar cele colectate în orașe vor fi depuse la garnizoane, care le vor expedia de asemenea Societății.

Din sumele astfel colectate se va forma un fond la Comitetul Central, din care se vor ajuta comitetele din țară în raport cu urgența nevoilor locale”³.

Președintele executiv al Societății Cultul Eroilor, Miron Cristea, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, la 17 mai 1928, adresează următoarea scrisoare Comitetului Executiv, îndemnând la asigurarea unui cadru cât mai adecvat, la nivelul întregii țări, pentru sărbătorirea Zilei Eroilor:

„Cu o vie mulțumire sufletească am urmărit, încă de la început, activitatea culturală națională a Instituțiilor și Asociațiilor culturale din toată țara, la ale căror izvoare de lumină se adapă sufletele dornice de cultură.

Numai prin cultivarea virtuților strămoșești vom reuși să păstrăm ceea ce cu mari jertfe s-a putut înfăptui de-a lungul veacurilor.

Evocarea acestor jertfe va fi pentru tinerele generații un imbold spre fapte mărețe.

Și nicio altă zi nu este mai potrivită pentru preamărirea acestor jertfe ca Ziua Eroilor.

Organizați serbări și faceți să tresară în toate sufletele fiorul recunoștinței către memoria celor ce, prin sacrificiul vieții lor, ne-au dat întregirea neamului.

Mergeți din casă în casă, propovăduind în numele Societății Cultul Eroilor și împărțind insigna Societății, primiți prinosul ce vi se va da pentru întreținerea mormintelor de război de pe pământul României, pe care Societatea le îngrijește deopotrivă, fără deosebire de neam sau religie.

Dumnezeu vă va răsplăti străduințele.

Din parte-mi vă urez spor la muncă și rod bogat în ogorul cultural desțelenit de instituția dumneavoastră și vă binecuvântează cu patriarhicești binecuvântări”⁴.

Aceste două documente scot în evidență modul în care Biserica Ortodoxă Română și conducătorii Armatei Române au reușit, în perioada interbelică, să asigure o pomenire creștinească a celor căzuți pentru idealul sfânt al reîntregirii neamului, prin implicarea tuturor instituțiilor, asociațiilor și tinerei generații.

Nu ar fi lipsit de importanță dacă actualii guvernanți ar urma exemplul acestor înaintași în domeniul atât de sensibil al respectului datorat eroilor care și-au jertfit viața pentru neam, țară și credință.

THE HEROES' DAY CELEBRATION IN INTERWAR PERIOD

The article presents two documents regarding the program for celebration de Heroes' Day on June 2, 1927 and the letter of patriarch Miron Cristea from May 17, 1928 for assuring a proper frame to honour the memory of the ones who fought for our country.

Keywords: Heroes' Day, patriarch Miron Cristea, Romanian Orthodox Church, ideal, respect

NOTE

1 Președintele Filialei Constanța a Asociației Naționale „Cultul Eroilor”.

2 Societatea și-a desfășurat activitatea sub această denumire până la 31 mai 1927, când și-a schimbat denumirea în Societatea „Cultul Eroilor”.

3 Arhivele Naționale Constanța, Fond Primăria Hârșova, dosar nr. crt. 174, f. 135.

4 Ibidem, dosar nr. crt. 186, f. 52.